

Српска Краљевска Академија Иновационих Наука
Матични број: 28048530; ПИБ: 107102041; Жиро рачун: 355-0003200107084-27 Војовођанка банка
Тел/факс: +38111/3420-047; Молобилни телефон генералног секретара SKAIN: 063 8371400 или 06288504
Адреса: Петаркина бр. 10/11, Београд; E-mail: kraljevska.akademija@skain.rs; www.skain.rs

РУДАРСКИ ХЛЕБ СА СЕДАМ КОРА

Рудари СРЕЋНО!

Говоре рудари тихо, а тако јако да ти се крв следи на саму помисао на силазак у рударску јаму.

Рударски посао је био и остао најтежи и за многе тотално неразумљив и ако та борба траје још од 06. августа 1903. године, када је шест стотина рудара Сењског рудника штрајковало и почело „борбу“ за своја права и побољшање услова рада.

Да ли се нешто променило, када је и данас социјално-економски положај рудара и рударства био је скоро увек неповољан.

Докле да се говори, рударски хлеб је „хлеб са седам кора“.

Докле да се говори, од памтивека рударење је скоро робовски и најамнички посао.

Како је лепо чути, ја сам рудар.

Значи да си смео, храбар, племенит, солидаран и да ти је пред великом опасношћу и силама природе колективна свест, све снажнија.

Само такви људи могу да сваладају стах и издрже рад: под вештачким светлом, на високим температурним појавама, пред појавом гаса метана, који је експлозиван и изазива велике катастрофе, рушења, пожар, тровање угљенмоноксидом, горске ударе и др.

То могу само рудари и нико више!

Многи правдају своја незнања или неће да знају истину, па кажу, па шта, има којима је лако, а има којима је тешко.

Тачно, има три вида експлоатације лежишта минералних сировина: дубински (јамски), површински и бушотински начин.

Све је тачно само, најсложенији услови рада су у подземној експлоатацији.

Али се притом заборавља да у површинској и подземној експлоатацији посебно су опасне провале воде и поплаве великих размера на површинским коповима и продори воде у јамска радилишта.

Друга стална и велика опасност на површинским коповима и осталим подручјима су клизишта, која се после великих падавина интензивно појављују, а нарочито последњих година од немилосрдног НАТО бомбардовања наше отаџбине.

Рудара ништа не заобилази, па ни болести, неке само њима знане: силикоза, антракоза, ултрамариноза, алуминоза, пнеумомакиноза, синдероза и многе друге.

Рудар све издржи и опет улази у јаму СРЕЋНО!

Рударство, је старо скоро као и човек.

Стална борба за живот показује да су први трагови рударске делатности везани за добијање бакра и олова.

Тако је у Србији најстарије место добијања бакра и олова околина Рудне Главе (источно од Мајданпека). Ово налазиште потиче из прве половине IV миленијума п.н.е.

Прво злато добијано је из речних наноса. Верује се да добијање злата у области реке Пек датира још од 3000-2000 година п.н.е. У римском периоду значајнији рудници бакра, злата, сребра, олова су били Кучајна, Мајданпек и Бор.

У средњовековном периоду рударство у Србији је оживело и развија се од краја XII века, што се поклапа са јачањем средњовековне државе Немањића. За наредних 260 година достиже свој процват, а потом под Турском окупацијом и пад.

Пресудан утицај у развоју рударства имали су и Саси-немачки рудари пореклом из Саксоније, који су дошли у Србију половином XII века. Најупечатљивији значај, Саси су дали у Новом Брду, а Балкан је постао једна од првих области по богатству налазишта и високом умећем рударења.

Интензивно рударење на тлу Србије почиње крајем XVIII и XIX века.

Два крупна корака у развоју и поступку добијања металичних минералних сировина било је увођење парне машине за послове одводњавања и извоза руде (XVIII век), као и почетак кориштења црног барута за минирање стена и руде. У другој половини XX века у Србији је вршена експлоатација лежишта алуминијума, бакра, никла, олова, цинка и др.

Од индустријске револуције почињу и нови односи у рударењу. За погон парних машина, локомотива и др. употребљава се угаљ као погонска енергија чиме почиње и његова шира експлоатација. У Србији се отварају рудници угља у близини Дунава, Деспотовачки рудник, рудник Милива, Сењски рудник и др. Гради се пруга Београд –Ниш, а касније и за Софију и Солун.

У XX веку почиње интензивна експлоатација на површинским коповима Костолац, Колубара, Косово за потребе електричне енергије. Данас су то велики савремени механизовани копови са највећом производњом у Србији. Због ниске цене нафте седамдесетих година прошлог века многи мањи рудници са подземном експлоатацијом су затворени. Пад нивоа производње из рудника са подземном експлоатацијом угља, управо је и почео седамдесетих година прошлог века када је производња износила око 1,5 милиона тона. Економске санкције деведестеих година прошлог века, као и изостанак инвестирања додатно су утицали на смањење производње из подземне експлоатације која је сведена на 0,5 милиона тона.

Досадашња пракса задржавања технолошког процеса подземне експлоатације угља на ниском степену механизованости уз високо учешће физичког рада, материјална дестимулација подземног рударског рада довели су руднике са подземном експлоатацијом угља у незавидан положај.

У циљу опстанка подземне експлоатације угља неминовно је осавремењавање и модернизација технолошких процеса увођењем нове опреме и поступака и појединим фазама експлоатације.

Поред сада активних лежишта рудника угља, постоје лежишта „Западно поље“, „Ђириковац“, „Мелница“, „Пољана“ која располажу значајним резервама угља, а нису у експлоатацији. Отварањем лежишта „Западног поља“ у РМУ „Штавал“ и изградњом термоелектране, као и отварањем лежишта „Ђириковац“, допринело би се значајном повећању производње, а самим тим и до побољшања стабилности енергетског система Републике Србије.

Нафта и гас експлоатишу се у панонској низији од половине XX века. Укупне резерве минералних сировина Србије, као и њихова производња и прерада од 1945. до данас, приказане су у књигама

МИСКО-10 и другим званичним документима.

Пад резерви и производња у рударству Србије су везани за Косово, где је евидентирано 14,7 милијарди тона лигнита, затим олово и цинк у лежиштима Трепча и другим рудницима. Данас је у рударству потребно да се обједине сви напори који чине државне институције, поједине струковне организације, комора и све академије. И наша Академија даје свој допринос том новом сагледавању развоју и стратегије рударства.

Рудари и рударство имају свој чар, када им је најтеже они се веселе у својим друштвима, певајући своју химну у униформи са чиновима, уз трубаче и то на многим манифестацијама па и на ону специфичну „СКОК ПРЕКО КОЖЕ“.

Тако се пријему млади рудари у „ЦЕХ“, у рударску струку, а скок симболизује спремност и снагу младих рудара да прескоче преко окна са висине преко 6 метара.

Рудари СРЕЋНО до следеће године или на Ваше славе Св. Прокопија и Св. Варвару.

Аутори беседе: Снежана Савковић, дипл. инж. руд и доц. др Душко Ђукановић, дипл. инж. руд.

ПОРТПАРОЛ СКАИН
Мирјана А. Тадић